

Raziskovalna naloga
***JUGOVZHODNA EVROPA – NEODKRITA TURISTIČNA
DESTINACIJA***

Šifra: Evropa

Letnik: tretji

Kazalo

Kazalo	2
Povzetek	3
Uvod.....	4
I. Teoretični del	5
· Bolgarija	5
· Romunija	8
· Makedonija	11
· Bosna in Hercegovina	13
· Albanija.....	15
· Srbija in Črna gora.....	18
II. Empirični del.....	20
· Analiza ankete.....	29
· Zaključne misli.....	30
· Viri in literatura.....	31
· Seznam slik.....	32
Priloga.....	33
Anketa.....	34

POVZETEK

Z raziskovalno nalogo smo želeli bolje spoznati države jugovzhodne Evrope. Zdele so se nam še neodkrite in premalo poznane med mladimi. Ugotovili smo, da se je turizem že začel prebujati in se zelo hitro razvija. Zanimale so nas predvsem Bolgarija, Romunija, Srbija in Črna gora, Bosna in Hercegovina, Albanija in Makedonija. Želeli smo ugotoviti, ali si mladi želijo potovati v države JV Evrope in če jih sploh poznajo.

Pri raziskovanju smo prosili za pomoč dijake različnih srednjih šol in gimnazijce iz Celja, med katerimi smo izvedli anketo. Ugotovili smo, da mladi poznajo geografsko lego držav in njihova glavna mesta, ne poznajo pa najbolj znanih turističnih znamenitosti in denarnih valut držav JV Evrope. Večina mladih je pokazala večje zanimanje za zahodno Evropo, ker menijo, da države JV Evrope niso dovolj varne za potovanje. Mladi, ki so se odločili za JV Evropo, bi najraje potovali v Bolgarijo.

Uvod

1. Namen raziskovanja

Smo dijaki tretjega letnika Srednje šole za gostinstvo in turizem Celje, smer turistični tehnik. Naša mentorica gospa Katarina Tončič, prof., nas je navdušila z idejo, da bi naredili raziskovalno nalogo ter se prijavi na tekmovanje. Seveda smo bili takoj za to, da pričnemo delati to raziskovalno nalogo. Najprej smo se morali odločiti, kaj bomo raziskovali. Odločili smo se, da bomo opisali, raziskali in predstavili nam do takrat malo manj znan del Evrope, jugovzhodno Evropo. Najprej je bilo potrebno zbrati informacije o državah, ki smo jih opisali. Ker pa je sestavni del naloge tudi anketa, smo najprej sestavili anketo in jo razdelili v bližnjih šolah. Ko smo dobile rezultate, smo jih analizirali in prišli do zanimivih ugotovitev.

Nalogo smo razdelili v dva sklopa. V prvem, teoretičnem delu smo se seznanili z zgodovino in predvsem z znamenitostmi izbranih mest. Empirični del naloge zajema anketo in njeno analizo.

I. Teoretični del

Predstavitve držav jugovzhodne Evrope, ki smo jih vzeli pod drobnogled:

Bolgarija

Statistični podatki

Površina: 110.910 km²

Podnebje: zmerno toplo

Št. Prebivalcev: 7.9 mil.

Prestolnica: Sofija

Verska pripadnost: protestanti 85 %, muslimani 13 %, drugi 2 %

Ureditev: parlamentarna republika

Valuta: bolgarski lev (BGL)

Bruto domači proizvod: 9484 mil. USD

Uradni jezik: bolgarščina

Lega

Republika Bolgarija je država v vzhodnem delu balkanskega polotoka. Na vzhodu meji na Črno morje, na jugu na Grčijo in Turčijo, na zahodu na Srbijo in Črno goro in Makedonijo ter na severu vzdolž reke Donave na Romunijo.

Zgodovina

Bolgarija ima bogato zgodovino, ki sega tisoče let nazaj. Kot črna lisa v njej so turški vpadi in ropanja, ki so pustili globoke rane. Izpod njihovega jarma so jim pomagali Rusi. Po tem je bila Bolgarija kot žogica v politiki evropskih velesil, vse do razglasitve neodvisnosti leta 1908. Tudi ta pa ni trajala dolgo, saj je kraljevina večino ozemlja, pridobljenega v prvi balkanski vojni leta 1912, po drugi balkanski vojni morala odstopiti Grčiji in Srbiji. V II. svetovni vojni je Bolgarija prestopila na Hitlerjevo stran. Po vkorakanju Rdeče armade pa je izgubila vso neodvisnost, ki jo je ponovno dobila s svobodnimi volitvami leta 1989.

Turizem

Bolgarijo vsako leto obišče približno 2,5 milijonov turistov, vendar je turizem zaradi pomanjkljive infrastrukture za zdaj razvit predvsem ob črnemorski obali. Najbolj znani turistični središči ob obali sta **Varna** in **Burgas**. Tam so v preteklem obdobju nastali veliki turistični kompleksi za dopustnike iz drugih socialističnih držav.

*Slika št. 1:
Burgas ob
Črnem morju*

Sofija

Bolgarska prestolnica Sofija v zahodnem delu države je središče gospodarskega, političnega in kulturnega življenja. Pravzaprav je edino večje mesto v državi. V njem se moderni urbani duh meša s stoletno tradicijo. Mestno središče so po drugi svetovni vojni obnovili, obrobja pa kažejo desetletja uniformirane arhitekture. Mesto je gosto posejano z vsemi znamenitostmi. V središču mesta leži **katedrala Sveta nedelja**, v kateri so leta 1924 izvedli bombni atentat na carja Borisa III. Na eni strani katedrale stoji s freskami okrašena cerkev svetega Petra Semerdjuška, na drugi pa bulevar Vitoša, modna avenija moderne Sofije. V mestu je še ena katedrala, to je **katedrala Alexandra Nevskega**, ki velja za največjo cerkev na Balkanu. Cerkev je res mogočna, povečuje pa jo ogromna pozlačena osrednja kupola. Na katero koli stran cerkve se postaviš, že ti pogled zastre druga sofijska znamenitost, pa naj bo to **opera**, **univerza** ali pa kar malo skromen **parlament**. Pred njim stoji **spomenik Tsarurosvoboditelju**, postavljen v čast ruskemu carju Aleksandru II, ki jezdi na konju, v roki pa drži Deklaracijo o osvoboditvi. Nedaleč naprej v mestnem parku stoji ogromen spomenik sovjetski vojski, ki je sestavljen iz podstavka, na katerem je osemmetrska skulptura, ki jo krasijo bronaste figure. Pred parkom je strašanska nesnaga, vsepovsod ležijo odvrženi papirji, ki jih raznaša veter. Blizu mesta je **gora Vitoša**, pozimi priljubljeno smučišče.

*Slika št. 2:
Katedrala
Alexandra
Nevskega*

Črno morje

Je celinsko morje, ki ga na severu, vzhodu in zahodu omejuje Evropa, na jugu pa Mala Azija. Z Marmarskim morjem in naprej s Sredozemskim morjem ga povezuje vsega 660 m široka bosporska morska ožina. Krimski polotok na severovzhodu zapira velik zaliv, imenovan Azovsko morje, ki ga s Črnim morjem povezuje Kerški preliv. Črno morje meri od vzhoda proti zahodu 1150 km, od severa proti jugu pa 600 km. Njegova površina je 422.000 km², največja globina pa 2210 m. Vanj se zliva veliko rek, med katerimi so najpomembnejše Donava, Dnjestr, Dnjepr in Don. Države ob Črnem morju so Turčija, Bolgarija, Romunija, Ukrajina, Rusija, Gruzija. Ob morju je turizem že dodobra razvit, turiste pa najbolj pritegnejo nizke cene.

Zanimivosti

Zelo, tudi turistično, pa je Bolgarija znana po izdelavi **rožnega olja**, ki mu pravijo tudi rožno zlato, saj ga gram stane toliko kot gram zlata. Rožno olje pridelujejo iz vrtnic, in sicer je za pridobivanje primerna le ena vrsta vrtnic, ki so jo prinesli iz Perzije. Za liter olja so potrebne tri tone cvetličnih vrtnic. Iz pridobljenega olja potem izdelujejo parfume, ki jih izvažajo povsod po svetu, tudi v Francijo.

Romunija

Statistični podatki

Površina: 238.391 km²

Podnebje: zmerno celinsko in sredozemsko

Število prebivalcev: 22.4 milijonov

Prestolnica: Bukarešta

Verska pripadnost: pravoslavci 70 %, katoliki 6 %, protestantje 6 %, neopredeljeni 18 %

Ureditev: parlamentarna republika

Valuta: lei

Bruto domači proizvod: 25969 mil. USD

Uradni jezik: romunščina

Legra

Romunija leži na jugovzhodu Evrope, obkrožajo jo Bolgarija na jugu, Srbija in Črna Gora ter Madžarska na zahodu ter Ukrajina in Moldavija na severu. Na vzhodu jo obdaja Črno morje. Kar tretjino države obsegajo Vzhodni in Južni Karpati (imenovani tudi Transilvanske Alpe), ki v loku obkrožajo planotasto Transilvanijo. Na vzhodu sega v Panonsko nižino. Gričevnato predgorje vzhodno in južno od Karpatov se na vzhodu izteče v gričevnato Moldavijo, na jugu pa v rodovitno Vlaško nižino vzdolž Donave. Najvišja gora je Moldoveanu v Južnih Karpatih (2544 metrov).

Zgodovina

Zgodovina sedanje Romunije se začne v 14. stoletju z nastankom kneževin Moldavije in Vlaške, ki pa sta kmalu prišli pod osmansko vrhovno oblast. Leta 1711 je carigrajska Visoka porta dala vlaški in moldavski knežji položaj v zakup Grkom, vdanim Turkom. Ta tako imenovana fanariotska oblast se je končala v okvirju grške vojne za neodvisnost leta 1821. Kasneje sta kneževini vedno bolj prehajali v polje napetosti med Rusijo in Avstrijo ter postali do krimske vojne leta 1856 ruski protektorat. Leta 1859 sta se združili in leta 1881 oklicali za Kraljevino Romunijo. V drugi balkanski vojni leta 1913 je Romunija izsilila od Bolgarov južno Dobrudžo in po prvi svetovni vojni se ji je uresničil sen o velikoromunskem kraljestvu. V škodo Rusije (Sovjetske zveze) in predvsem Ogrske si je priključila Bukovino, Besarabijo, vzhodni Banat in Sedmograsko (Transilvanijo). Med vojnama se je vladavina v Romuniji razvila iz navidez ustavne monarhije v kraljevo diktaturo. Po drugi svetovni vojni je morala Romunija, ki je bila od leta 1944 zaveznica nacistične Nemcije, odstopiti Sovjetski zvezi Besarabijo in severno Bukovino, Bolgariji pa južno Dobrudžo; leta 1947 je Romunija postala ljudska republika. Leta 1965 je postal generalni sekretar Romunske komunistične partije Nicolae Ceaușescu (1918-89) in začelo se je mračno obdobje diktature, kasneje postal predsednik in tako je nezadovoljstvo preraslo v oboroženo vstajo. Njega in njegovo ženo so 25. 12. 1989 ujeli, jima sodili ter ju takoj usmrtili. Že leta 1990 je novoizvoljeni predsednik Ion Iliescu močno kompromitiral, ko je ukazal s silo zatreti miroljubne demonstracije. Še bolj nepriljubljen je postal zaradi nesposobnosti, da bi zaustavil hitro propadanje romunskega gospodarstva; zato so po volitvah leta 1992 sestavili manjšinsko vlado socialdemokrati, ki pa so zaradi vedno slabšega gospodarskega položaja po volitvah leta 1995 povezali koalicijo z drugimi strankami.

Turizem

Turizem je slabo razvit zaradi šibke infrastrukture in negotovih razmer. Najprivlačnejša so letovišča ob črnemorski obali (Mamaia, Eforie, Mangalia) in bližnja delta Donave (narodni park). V notranjosti države so številna termalna zdravilišča, v Karpatih pa zimsko športna središča.

Drakulov grad

Ena izmed največjih zanimivosti, ki je med obiskom Romunije ne smemo zamuditi, je nedvomno **Drakulov grad** v Branu. Grad je dobil ime po zloglasnem romunskem kralju Vladu Tepesu, ki je bil zlasti neusmiljen in krvoločen do tatov in Turkov. Obsojence oziroma sovražnike je kaznoval tako, da jih je dal obglaviti ali pa natakniti na trimetrne kole, zaradi česar so umirali v peklenških mukah. Zaradi svoje krvoločnosti se ga je prijelo ime Drakula, posledica vsega tega pa je bil tudi nastanek legende o vampirjih iz Transilvanije. V njegovem času je grad služil kot utrdba pred Turki, hkrati pa njihova ječa. Konec 19. stoletja je bil zapuščen, pozneje pa je služil kot rezidenca romunske kraljevske družine. Danes je grad izredno pompozna zunanost, njegova notranjost pa ni nič posebnega. Vsekakor na ljudi naredil vtis s svojo mogočnostjo, sobe pa so opremljene izredno skromno oziroma je v vsaki sobi moč videti pohištvo iz drugega časovnega obdobja, ki pa očitno ne pripada grajski zgodovini, vsaj večina ne. Prav tako je presenetljivo, da v gradu ni zaslediti ene same podrobnosti, ki bi bila povezana z Drakulo. Tako so, po pripovedovanjih, ljudje nad videnim kar malo razočarani. Pod gradom je na ogled še stara vasica iz časov Drakule.

***Slika št. 3
Drakulov grad***

Bukarešta

Upravno, kulturno in gospodarsko središče, v katerem je kar petina vse romunske industrijske proizvodnje, leži v Vlaški nižini na jugu države. Mesto je bilo ustanovljeno v 14. stoletju (po legendi je poimenovano po ustanovitelju, pastirju Bucurju), leta 1698 je postalo prestolnica takrat samostojne vojvodine Vlaške, leta 1861 pa še romunsko glavno mesto.

Bukarešta je bila v letih pred drugo svetovno vojno znana kot Pariz Vzhoda, potresi, nemško bombardiranje in Ceausescu pa so uničili veliko njenih lepote. Nekdanji diktator je porušil velik del starih četrti na jugu mesta in zgradil upravno središče, v katerem kraljuje ogromen bel **dvanajstnadstropni parlament**. V zadnjih letih mesto pospešeno obnavljajo.

***Slika št. 4:
Bukarešta***

Makedonija

Statistični podatki

Površina: 25 713 km²

Podnebje: celinsko z mrzlimi zimami in vročimi poletji

Število prebivalcev: 2 071 210 (julij 2004)

Prestolnica: Skopje

Verska pripadnost: pravoslavci, muslimani in drugi

Ureditev: večstranska republika z enodomnim parlamentom

Valuta: makedonski dënar

Bruto domači proizvod: 1704 mil. USD

Uradni jezik: makedonščina

Lega

Makedonija je majhna država sredi Balkanskega polotoka. Na jugu meji na Grčijo, na vzhodu na Bolgarijo, na severu na Jugoslavijo ter na zahodu na Albanijo.

Zgodovina

V balkanskih vojnah v letih 1912 – 1913 so Makedonijo razdelili med 3 države; največji del (Vardarsko Makedonijo) je dobila Srbija, ki jo je nato vključila v KSHS. Makedonija je ostala v Jugoslaviji do 15.3.1991, ko so se Makedonci odločili za neodvisnost.

Sprejem Makedonije v OZN je do leta 1993 ovirala Grčija, ki je ugovarjala uporabi imena Makedonija; leta 1994, ko je državo priznala večina Evropske unije, je Grčija proti Makedoniji spet uvedla gospodarsko blokado

*Slika št. 5:
Trdnjava Kale*

Turizem

Skopje

Skopje je glavno in tudi največje mesto Makedonije. Tu je sedež makedonske Akademije za znanost in umetnost, parlament, NUK, Univerza Cirila in Metoda, gledališče, makedonski arhivi, zgodovinski arhivi iz Skopja, makedonska pravoslavna cerkev, ter veliko tujih ambasad in predstavniških pisarn. **Most** iz kamnja čez Vardar povezuje stari in novi del Skopja z mnogimi kulturnimi in zgodovinskimi znamenitostmi. Zgradili so ga Turki po zgledu Rimskega mosta. Obnovil ga je Sultan Murat II. (v prvi polovici 15. stol).

Po ideji Japonca Kenzo Tanga, je bil centru zgrajen **mestni zid**, ki ga sestavljajo visoke stavbe. Starodavna trgovska četrt je bila v celoti prenovljena, ampak je ohranila vse pomembne zapise originalne arhitekture. Vključujejo tudi **trdnjavo Kale**, ki je bila zgrajena v 6. stol., Daut-pashove kopalnice (iz 15. stol.; zdaj v likovni galeriji) in Mustafa-pashovo mošejo (iz 15. stol.).

Slika št. 6:
Skopje

Zanimivosti

Makedonci najraje jedo meso. Ni pomembno na kakšen način in kako je pripravljeno, le da njihov obrok vsebuje meso. V turškem stilu pečena zmes za **mesno pašteto** (sadje, rozine, meso). Balkanski **burek** (sirova mesna pita) in jogurt sta dober in poceni zajtrk. Radi še jedo **jagnjetino**, **musako**. Zelo znano pecivo je **baklava**, ki je iz hrustljavega listnatega testa in veliko sladkorja. Makedonske družine jo spečejo le 2-3 krat na leto, največkrat samo pozimi. Ponudijo jo s kozarcem vode.

Tudi njihova glasba je nekaj posebnega. Makedonska **folk glasba**. Najpopularnejši in znani makedonski ples se imenuje **Teskoto**. To je ples moških, za katere je zagotovljena glasba velikega bobna in velikih dud (Mak. zurla). Začne se zelo počasi, nato se ritem stopnjuje. Za nastope se moški oblečejo v njihove narodne noše. Ples je simbol narodne zavesti.

Ker so pravoslavci, praznujejo božič in novo leto nekoliko kasneje/ božič 7. januarja ter novo leto 13. januarja.

Bosna in Hercegovina (BiH)

Statistični podatki

Površina: 51 129 km²

Podnebje: celinsko, blizu morja sredozemsko

Št. Prebivalcev: 4 007 608 (julij 2004)

Prestolnica: Sarajevo

Verska pripadnost: muslimani, pravoslavci, rimski katoliki, protestanti in drugi

Ureditev: večstrankarska republika

Valuta: dinar

Bruto domači proizvod: 6,2 milijard USD

Uradni jezik: bosanščina, srbsščina, hrvaščina

Lega

Bosna in Hercegovina je precej gorata in divja dežela. Do Jadranskega morja ima 19 km širok dostop blizu izliva reke Neretve. Na severu ob Savi, kjer meji s Hrvaško, je velika rodovitna ravnina. Na jugovzhodu jo obdaja Jugoslavija.

*Slika št. 7:
Sarajevo*

Zgodovina

V 13. stoletju je bila pod ogrsko oblastjo, nato se osamosvojila ter razširila do Drine in v Dalmacijo. Zaradi nasprotij federalcev so jo hitro zavzeli Turki, ki so leta 1482 priključili še Hercegovino. Leta 1875 je izbruhnila vstaja proti Turkom; Bosno in Hercegovino je leta 1878 zasedla Avstro-Ogrska. Po I. sv. Vojni se je pridružila jugoslovanski državi, v kateri je ostala do leta 1992. kmalu po osamosvojitvi so izbruhnili spopadi med Srbi, Hrvati ter Muslimani. Po več letih krvavih bojov so predsedniki Srbije, Hrvaške ter Bosne in Hercegovine podpisali.

Turizem

Sarajevo

Sarajevo je mesto na prepihu med Vzhodom in Zahodom. Med modernimi stolpnici se dvigajo vitki minareti džamij, sredi katerih stoji mogočna katoliška katedrala, zraven židovska sinagoga in le malo stran pravoslavna cerkev s samostanom. Življenje v modernem Sarajevu teče po širokih avenijah s tramvajskimi progami med številnimi palačami in olimpijskimi objekti. V središču pa je pravi zahodnjaški SUK – znamenita tržnica **Baščaršija** v starem delu mesta, kjer se v trenutku vsak znajde v pravljичnem svetu osmanskega imperija. V mestu je še več znamenitih stavb, kot so zgradba dvojčkov Momo in Uzeir, Oslobođenje, Skenderija, slovita Vječnica, **Principov most**, številne mošeje, **Begova džamija** (zgrajena 1525-31), Ali paševa džamija (1560-61), Carjeva džamija (1450); mestna hiša (1892-96), Narodni muzej, Muzej mesta Sarajeva. V okolici pa je tudi zdravilišče Ilidža ob izviroh žveplaste vode (58° C) in kraški izvir Bosne.

Zanimivosti

Mostar je gospodarsko in kulturno središče Hercegovine na obeh bregovih Neretve. Močno poškodovan med vojno, uničen tudi znameniti Stari most (1566); slikovito staro mesto na levem bregu s številnimi džamijami (Karađozbegova 1557); stara pravoslavna cerkev iz 16.st. V okolici Blagaj s kraškim izvirov Bune in srednjeveškim gradom. **Jajce** je slikovito orientalsko mesto ob izlivu Plive v Vrbas. Trdnjava iz 15. st. in deli mestnega obzidja, več mošej, slap na Plivi. **Višegrad** je staro trgovsko mesto ob Drini. 180 m dolg kamnit most čez Drino (1571-78).

Prehrana: tudi za vegetarijance se, proti pričakovanjem, kar precej najde. Sirnice, zeljice, tikvenice, jabukovače ... Vse nemesne različice bureka. In seveda ogromno slaščic, kot na primer **tufahija** (jabolčna cezana s smetano in lesnikovim nadevom). Če torej radi jeste precej mastno in zelo sladko hrano, bodo želodci gotovo zmeraj polni. Seveda pa mnogim ni jasno, kako so lahko Bosanci tako suhi ob tako dobri hrani in sladcah. Hrana je poceni, je pa pijača zato skoraj tako draga kot pri nas. V njihovi hrani je največ mesa. Čevapčiči, jagnjetina, burek in sladice tako rekoč povsod.

V BiH nimajo davkov, zato je vse zelo poceni.

***Slika št. 8:
Mostar***

Albanija

Statistični podatki

Površina: 28.000 km²

Podnebje: ob obali sredozemsko v notranjosti celinsko

Število prebivalcev: 3,3 milijona

Prestolnica: Tirana

Verska pripadnost: muslimani (21%), kristjani (katoliki in pravoslavci 5%)

Ureditev: parlamentarna republika

Valuta: lek

Bruto domači proizvod: 360 mil. USD

Uradni jezik: albanski

Lega

Albanija leži na zahodnem delu Balkanskega polotoka. Meji na bivšo republiko Jugoslavijo (danes Srbija in Črna gora), Makedonijo, Grčijo ter Kosovo. Na zahodu se razprostira pogled na Jonsko in Jadransko morje. Albanija (albansko: *Shqipëria*, kar pomeni *dežela orlov*). Po življenjski ravni je na enem zadnjih mest na evropski lestvici. Veliko je govora o usodni zemljepisni legi Albanije, ki jo je za osvajalce Balkana odigrala v svoji zgodovini.

Zgodovina

Albanija je v 15. stoletju postala del turškega cesarstva, posebej pomembno pa je bilo zanjo obdobje vojaške diktature Ali paše (ok. 1744-1822). Leta 1912, po končanih balkanskih vojnah, je Albanija postala samostojna država. Sprva je bila republika, leta 1928 pa jo je kralj Zogu razglasil za monarhijo. V letu 1939 jo je zasedla Italija, po drugi svetovni vojni pa je postala komunistična država. Do leta 1958 je bila pod močnim vplivom Sovjetske zveze, potem je prišlo do razdora med državama in Albanija je vzpostavila odnose s Kitajsko. Leta 1968 so Albanijo izključili iz Varšavske zveze, kljub temu pa je njena politika ostala stalinistična. Začela je navezovati stike s svetom in leta 1990 je že napravila nekaj previdnih korakov k vzpostavitvi demokracije. Leta 1991 po prvih svobodnih volitvah so na oblasti ostali komunisti, a so bili leto kasneje že poraženi. Zlom gospodarstva pa je kriv za vsesplošno revščino in pomanjkanje.

Slika št. 9:
Skanderbegov trg

Turizem

Šele pred kratkim se je začela odpirati turizmu. Že sama narava je onemogočala dostop, saj se na severu, vzhodu in jugu dviga razgibano in težko prehodno hribovje, ki se proti notranjosti spušča v blago gričevje. Množični turizem je zaradi nerazvite infrastrukture nemogoč, vendar dežela tudi posameznemu turistu ne ponuja veliko. Albanija je še vedno dežela v razvoju.

Tirana

Tirana je prestolnica in največje mesto Albanije. Šteje približno 300.000 prebivalcev. Je upravno, kulturno in ekonomsko središče Republike Albanije. V Tirani so na pobočju Dajitija ostanki starodavnega gradu, ki ga zgodovinar Prokopij omenja kot **Tiranski grad**. Na okoliških gričih je bil sistem gradov ki je služil kot obramba pred sovražniki. Najstarejša najdba na območju današnje Tirane je bil mozaik z mnogimi drugimi ostanki zgradb iz pozne antike. Tirana se je začela razvijati na začetku 16.st; ko je bil osnovan bazar in so obrtniki začeli izdelovati svilo, bombaž, usnje, keramiko ter železne, srebrne in zlate izdelke.

Italijani so z osvojitvijo Albanije zavzeli tudi Tirano, leta 1939. Danes je Tirana največji industrijski center v Albaniji. V novem centru mesta so zgradili teater opere in baleta, **Skenderbegov spomenik** (1968), hotel Tirana in Narodni muzej. Proti jugu mesta teče v nedogled bulvar ali **Nova Albanija**. Za parade primerna cesta, ob kateri se z leve strani bohotijo hotel Da Dajti in veliki športni stadion. Naselju »vzvinih« sledi poslopje opere, bulvar pa se končuje s stavbami albanske univerze. Posebna značilnost so majhni bunkerji, najbolj so zgoščeni pred Tirano, kjer so v linijah zgrajeni po celi dolini. Ceste so v večini res bolj v slabem stanju, luknjaste in ozke (obstajajo tudi izjeme npr. nekaj km avtoceste pri Tirani). Blizu Tirane leži kraj **Kruja** z ostanki 650 metrov nad morjem ležečega gradu Orlovsko gnezdo, kjer so se Albanci uspešno upirali Turkom. Zelo znana v Tirani je **Mošeja Ethem Bey**, zgrajena leta 1789, ki se je ohranila vse do danes. Najdemo jo na **Skenderbegovem trgu**, ki je prav tako turistična znamenitost v Tirani. Posvečen je bojevniku Skenderbegu, za Albanijo je zaradi tega značilen tudi viski-Skenderbeg. Leta 1830 je bil zgrajen zvonik (Kulla), ki je visok celih 35 metrov.

Slika št.10: Mošeja Ethem Bey

Zanimivosti

Čeprav spada med najrevnejše evropske države, se nagiba k napredku. Pred nekaj leti je delo v Albaniji potekalo v izmenah. Delovni teden je štel 48 ur, toda delavci so morali delati tudi veliko nadur. Zanimivo je, da so bili poceni le osnovni živilski izdelki, medtem ko je par čevljev lahko stal tudi polovico mesečne plače. Imeti kolo, televizor je bilo že razkošje. Zasebnih avtomobilov ni bilo. Albanija je ambiciozno zastavljeno gradbišče. Gradijo hotele, bloke, hiše, ki ostajajo nedokončani ... Zanimiv je njihov običaj, da na stavbe, ki so še v gradnji, obesijo lutke (od otroških igračk, punčk, plišastih živali do takih v velikosti ptičjih strašil) in te naj bi odganjale zle duhove.

V Albaniji najpogosteje srečamo avtomobile znamke Mercedes.

Slika št. 11: Skenderbegov spomenik

Srbija in Črna gora

Statistični podatki

Uradno ime: Zvezna republika Jugoslavija

Površina: 104.000 km²

Podnebje: celinsko, v primorju sredozemsko v notranjosti gorsko

Število prebivalcev: 10,662.000

Prestolnica: Beograd

Verska pripadnost: pravoslavci, muslimani

Ureditev: parlamentarna republika

Valuta: novi jugoslovanski dinar

Bruto domači proizvod: 500 mil. USD

Uradni jezik: srbski

Lega

Srbija in Črna gora na jugu meji na Jadransko morje, Albanijo in Makedonijo, na vzhodu na Bolgarijo in Romunijo, na severu na Madžarsko ter na zahodu na Hrvaško ter Bosno in Hercegovino.

Zgodovina

Srbija in Črna gora, dve izmed šestih republik nekdanje Jugoslavije. Srbija je največja in je nastala iz nekdanje kraljevine Srbije. Po letu 1804, ko se je pravoslavno prebivalstvo množično uprlo Turkom, je sledila kratkotrajna neodvisnost. V letih 1885-86 je sledilo obdobje politične nestabilnosti z vojno proti Bolgariji. Ker se je Avstrija bala srbske ekspanzije v Bosni in Hercegovini, si je leta 1908 ti pokrajini priključila in poskušala prevzeti nadzor tudi nad Srbijo. Ta politika je leta 1914 izzvala uboj avstrijskega prestolonaslednika Franca Ferdinanda, ki ga je izvršil Gavrilo Princip, to pa je bil povod za prvo svetovno vojno. Leta 1918 se je Srbija združila s Črno goro, Hrvaško in Slovenijo v Kraljevino SHS in si priključila Bosno in Hercegovino.

Črnogorci so si zelo zgodaj izborili neodvisnost od turškega cesarstva, širili svoje ozemlje, pogosto tudi z rusko spodbudo. Črna gora je bila leta 1878 na berlinskem kongresu priznana za samostojno državo. S tem, ko je sodelovala v balkanskih vojnah je precej povečala svoje ozemlje. Državo so leta 1919 priključili Srbiji, leta 1929 pa novi kraljevini Jugoslaviji. Na oblasti so ostali komunisti. Ko je Jugoslavija v letu 1991 razpadla, je Črna gora ostala povezana s Srbijo.

*Slika št. 12:
Beograd*

Turizem

Beograd

Beograd, glavno mesto, ima kar dva milijona prebivalcev. Prvič se omenja leta 989. Je eno izmed najstarejših mest v Evropi. Mesto je zgrajeno ob izlivu Save v Donavo, na glavnih evropskih prometnicah v smeri zahod-vzhod (in naprej proti Turčiji in Bližnjemu Vzhodu) in sever-jug (od Madžarske proti Makedoniji in Grčiji). Zaradi tega ima pomembno prometno vlogo kot cestno in železniško križišče in kot mednarodno rečno in zračno pristanišče. Beograd postaja osrednji politični, gospodarski, diplomatski, znanstveno izobraževalni in kulturni center ne samo Srbije in Črne gore, temveč tudi celotne JV Evrope. Razdeljen je na 16 občin. Nekatere od njih so: Stari grad, Savski venac, Vračar, Palilula, Novi Beograd ... V Beogradu si lahko ogledamo veliko turističnih zanimivosti, kot so: Kalemegdan, **Trg republike**, Terazija, Narodni muzej, Skadarlija, Dedinja, hiša cvetja, **Titov grob** ...

Slika št. 13:
Titov grob

Prva ulica v Beogradu je bila Ulica Kneza Mihajlova. Danes je ta ulica sodobno urejena, na njej mrgoli znanih trgovin, kot so: Benetton, Stefanel ... V tej ulici so tudi Fakulteta likovnih umetnosti, trgovsko-poslovni center, palača Progres, hotel Ruski car iz leta 1926.

V občini Stari grad se nahaja Kalemegdan. **Kalemegdan** je priljubljeno sprehajališče Beograjčanov. Pri turških vpadih se je Kalemegdan preoblikoval v nepremagljivo trdnjavo. Z njega je izredno lep razgled na reki Savo in Donavo. V Kalemegdanu se nahaja veliko kulturno-zgodovinskih spomenikov: spomenik Zmagovalcu, rimski vodnjak, spomenik narodnim herojem, spomenik zahvalnosti Franciji ter kulturnih ustanov, kot je Vojni muzej, Narodni observatorij, Umetniški paviljon ... Tu je tudi živalski vrt.

Avala je izletniška točka Beograjčanov. Nekoč je bil tu srbski **grad Žrnov**. Potem je Turk Gazi Porča ustanovil grad Havalo, iz katerega so Turki napadali Beograd vse do leta 1521, ko so ga končno osvojili. Na Avali se nahaja tudi spomenik neznanemu junaku, ki je delo Ivana Meštroviča. Televizijski stolp, postavljen na Avali, je bil leta 1999 bombardiran in uničen.

Slika 14, 15:
Kalemegdan

II. Empirični del

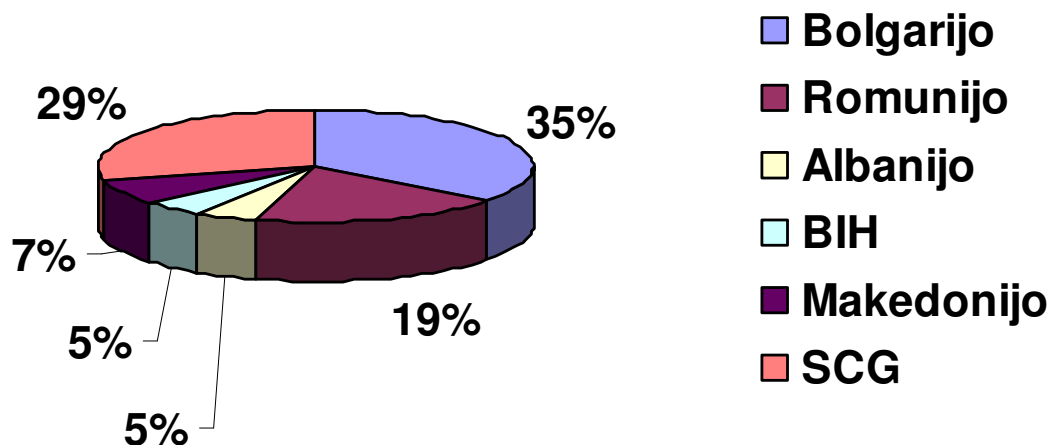
Analiza ankete

Vseh anket je bilo 140. Reševali so jih dijaki tretjih letnikov SŠGT Celje, Srednje strokovne in poklicne šole, smer frizerka, Tehnične gimnazije Lava, Ekonomske gimnazije in Gimnazije Celje Center.

Preden smo razdelili ankete, smo postavili nekaj hipotez:

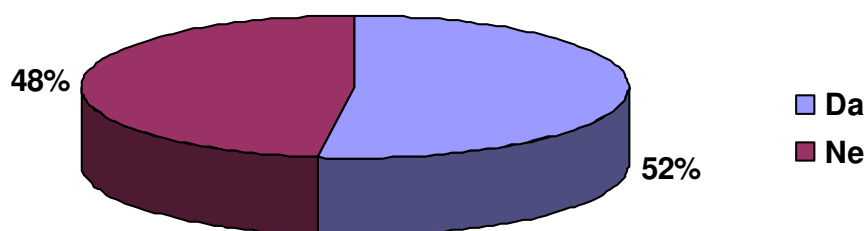
1. Mladi poznajo prestolnice jugovzhodne Evrope.
2. Med mladimi ni zanimanja za obisk omenjenih držav.
3. Med vsemi naštetimi državami jugovzhodne Evrope bi mladi najraje obiskali Bolgarijo.
4. Države tega predela Evrope imajo slabo prometno povezavo.
5. Mladi menijo, da te države niso varne.
6. Mladi bi se na pot v države najraje odpravili z letalom.
7. Mladi poznajo kulturne znamenitosti prestolnic jugovzhodne Evrope.
8. Anketirani so največ informacij o teh državah dobili preko televizije.
9. Splošna razgledanost mladih o državah JV Evrope je zelo dobra.

1. V katero od naštetih držav bi najraje potovali?

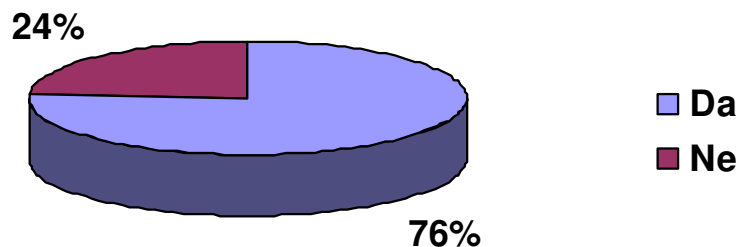
Pri tem vprašanju smo sprejeli našo hipotezo, da bi med vsemi naštetimi državami jugovzhodne Evrope, bi mladi najraje obiskali Bolgarijo in potrdili željo mladih po potovanju v Bolgarijo.

2. V kateri državi je Drakulov grad?

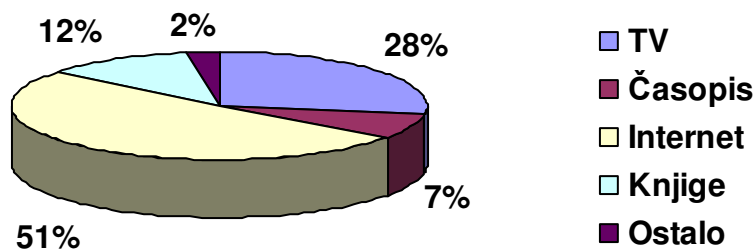
Z rezultati tega odgovora smo ovrgli našo hipotezo, da mladi poznajo kulturne znamenitosti jugovzhodne Evrope, med katere se šteje tudi poznavanje večjih gradov, samostanov, cerkva. 52 % anketirancev je odgovorilo pravilno, kar je komaj dobra polovica, 48 % pa je odgovorilo narobe. Veliko jih je ugibalo, da je pravilen odgovor Makedonija ali Bolgarija.

3. Katero je glavno mesto Makedonije?

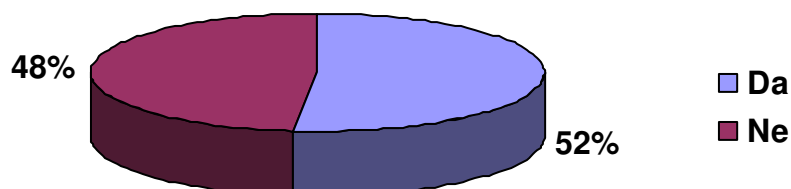
Pri tem vprašanju smo ugotavljali ali mladi poznajo prestolnice jugovzhodne Evrope. Z rezultati odgovora smo sprejeli našo hipotezo, da mladi poznajo prestolnice jugovzhodne Evrope, saj je bilo 76 % odgovorov pravih, 24 % pa napačnih.

4. Iz katerih virov ste oz. mislite, da bi največ izvedeli o omenjenih destinacijah?

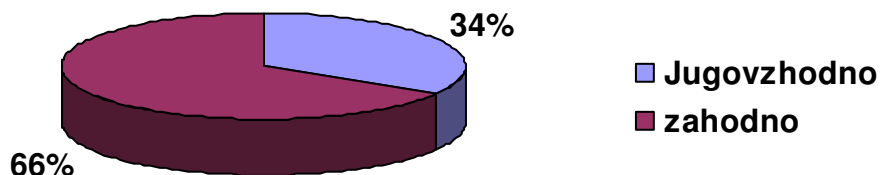
To vprašanje, je ovrglo našo domnevo, da mladi največ informacij dobijo preko televizije, saj graf prikazuje drugače. Največ informacij dobijo preko interneta.

5. Kje so bile olimpijske igre leta 1984?

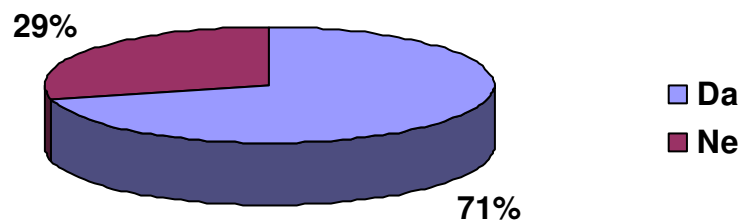
Pri tem vprašanju nas je zanimala predvsem splošna razgledanost mladih o državah jugovzhodne Evrope. Z rezultati odgovorov smo našo hipotezo, da je splošna razgledanost mladih zelo dobra, ovrgli. 52 % anketirancev je odgovorilo pravilno, 48 % pa je odgovorilo narobe.

6. Kam bi raje potovali? V jugovzhodno ali v zahodno Evropo?

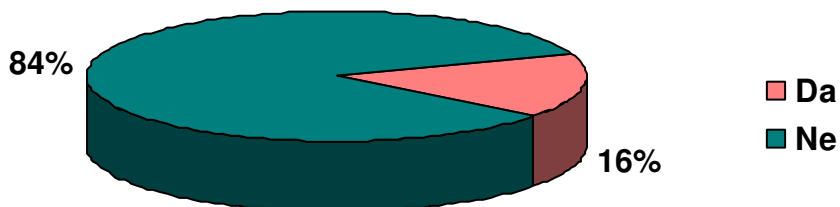
Pri tem vprašanju so se mladi odločali, v kateri del Evrope bi se najraje podali. Največ se jih je odločilo za zahodno Evropo, čeprav bi jih kar nekaj raje potovalo v jugovzhodno. Na zahod bi najraje potovali zaradi toplejšega podnebja, večje prepoznavnosti, boljšega življenjskega standarda in nasploh se jim zdijo te države zanimivejše. Tisti pa, ki so se odločili za jugovzhodno Evropo, bi tja potovali zaradi manjšega števila turistov, ob tem pa menijo, da so države cenejše in da se bodo tam deležni boljše zabave.

7. Katero je glavno mesto Bosne in Hercegovine?

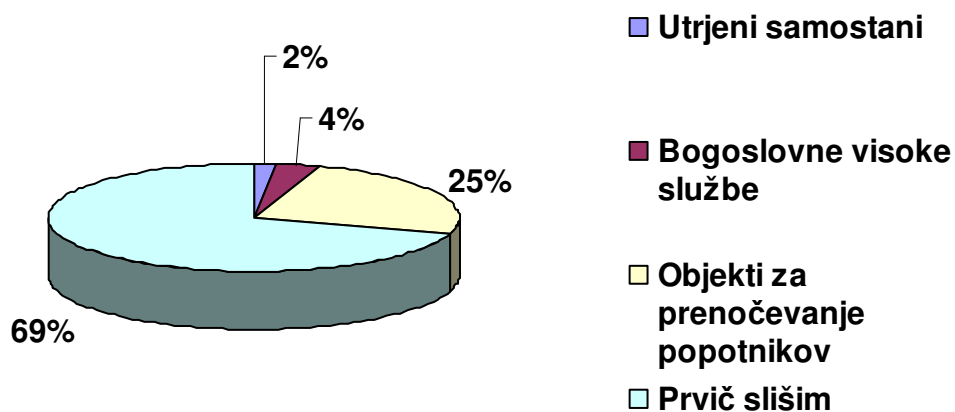
Z rezultati teh odgovorov, smo sprejeli našo hipotezo, da mladi poznajo prestolnice jugovzhodne Evrope. 71 % anketirancev je odgovorilo pravilno, 29 % pa je odgovorilo narobe.

8. Katera je denarna enota Bolgarije?

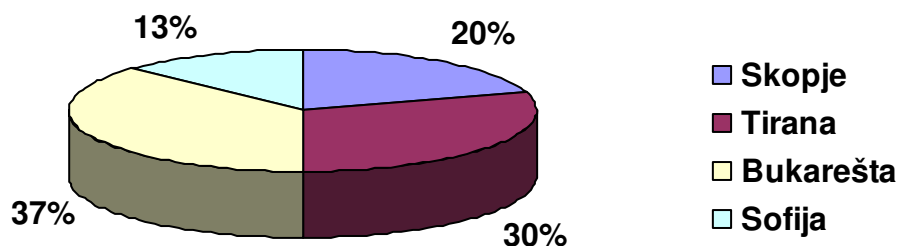
Pri tem vprašanju smo ugotavljali kakšna je splošna razgledanost mladih o državah jugovzhodne Evrope. Z rezultati odgovorov smo našo hipotezo, da je splošna razgledanost mladih zelo dobra, ovrgli. Ugotovili smo, da mladi ne vedo, katere denarne enote uporabljajo v državah JV Evrope. 84 % odgovorov je bilo napačnih, le 16 % pa pravilnih.

9. Kaj so to karavanseraji?

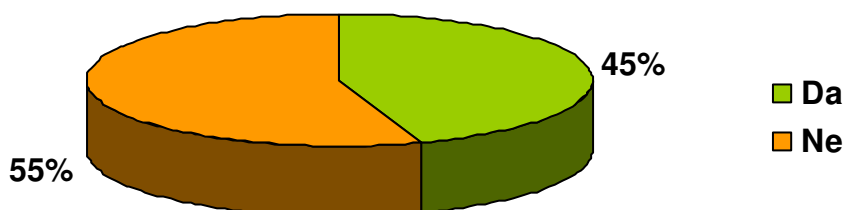
Pri tem vprašanju smo ugotovili, da velika večina mladih ne pozna starih objektov za prenočevanje. Kar 70% jih ni odgovorilo pravilno.

10. Kje je Skenderbegov trg?

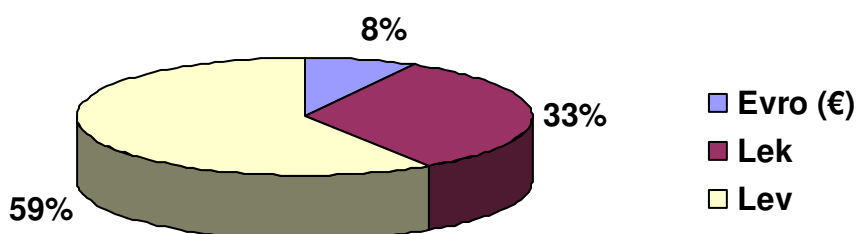
Z rezultati tega odgovora smo ovrgli domnevo, da mladi poznajo kulturne znamenitosti, med katere se šteje tudi poznavanje glavnih ulic oz. trgov. Anketiranci so na vse ponujene možnosti odgovarjali enako, vendar se jih je na koncu največ odločilo za napačen odgovor, to je Bukarešta.

11. Katera vera prevladuje med prebivalci Makedonije, Srbije, Črne gore ter Romunije?

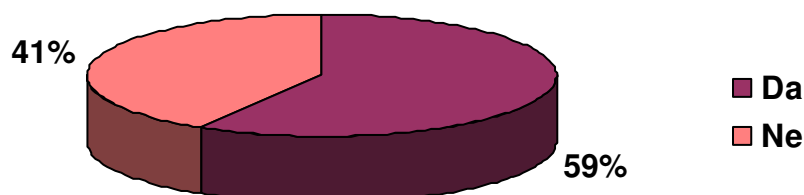
To vprašanje se je izkazalo za težje, saj so se anketiranci odločali katera vera prevladuje v omenjenih državah in več kot polovica jih je odgovor vedela, toda velik odstotek vprašanih, ne pozna verske usmerjenosti ljudi

12. Katera je denarna enota Albanije?

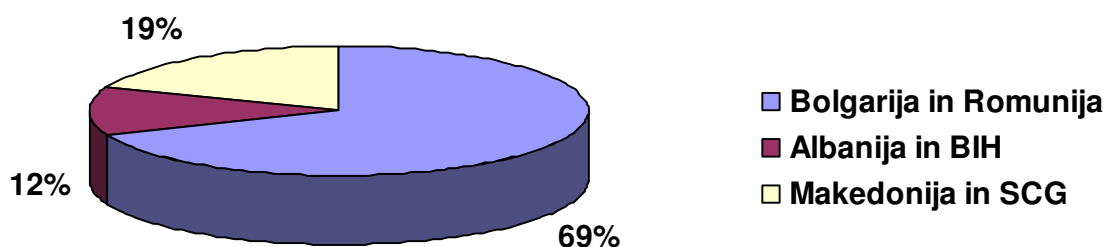
Pri tem vprašanju smo ugotovili, da dijaki ne poznajo denarne enote Albanije, 59 % anketirancev se je odločilo za napačen odgovor, 33 % anketirancev pa je odgovorilo pravilno.

13. Katero pisavo uporabljajo v Makedoniji?

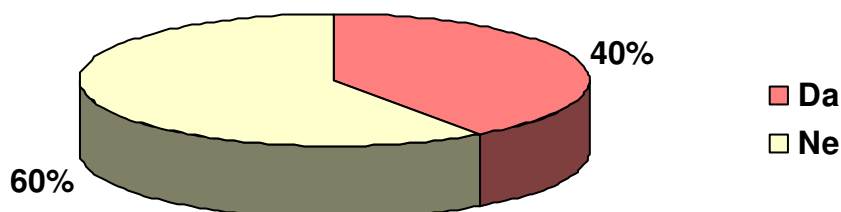
Pri tem vprašanju so se mladi odločali o tem, katero pisavo uporabljajo v Makedoniji. Skoraj 60% je odgovorilo prav. Iz teh podatkov je razvidno, da se le zanimajo za te države.

14. Katere od naštetih držav so ob Črnem morju?

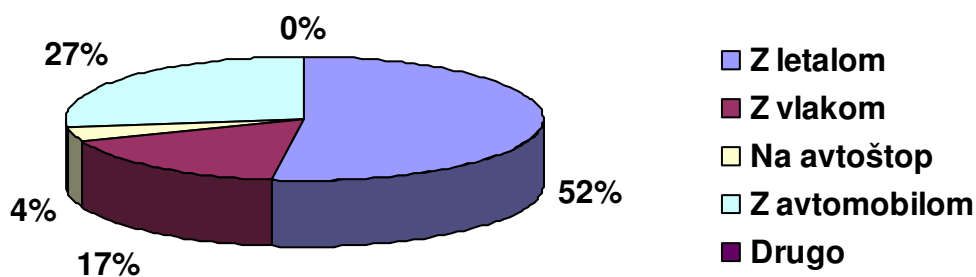
Na slednje vprašanje je dobra večina anketirancev (69 %) odgovorila pravilno, in tako smo končno določili, da mladi dobro poznajo lego omenjenih držav, ampak še vedno ne tako zelo dobro, saj so rezultati drugih vprašanj, ki se tičejo geografske lege, zelo slabi.

15. Ali mislite, da so te države varne za potovanje?

Pri tem vprašanju pa je zelo jasno razvidno, zakaj ni zanimanja za te države. Kajti samo 40% jih meni, da so te države varne za potovanje. pri veliki večini ljudi, ki je na vprašanje odgovorila z NE še vedno obstaja strah zaradi vojnih spopadov iz preteklih let.

16. Če bi oz. če ste že potovali v te države, s katerim prevoznim sredstvom bi oz. ste potovali?

V tem primeru smo pravilno domnevali, da bi se na pot v omenjene države najraje odpravili z letalom, saj bi se kar 52 odstotkov anketirancev odločilo za ta način potovanja.

Po analizi anket smo prišli do naslednjih ugotovitev:

1. Mladi poznajo prestolnice jugovzhodne Evrope, kar potrjuje našo prvo hipotezo.
2. Med mladimi ni zanimanja za obisk omenjenih držav. Tega ne moremo popolnoma trditi, čeprav je večina pokazala večje zanimanje za države Zahodne Evrope, zato naše druge hipoteze ne moremo (v celoti) potrditi.
3. Med vsemi državami JV Evrope bi mladi najraje potovali v Bolgarijo, kar pomeni, da smo našo tretjo hipotezo potrdili.
4. Mladi menijo, da te države niso varne, kar potrjuje našo četrto hipotezo.
5. Mladi bi se na pot v omenjene države najraje odpravili z letalom, kar spet potrjuje našo peto hipotezo.
6. Mladi ne poznajo kulturnih znamenitosti prestolnic Jugovzhodne Evrope, kar pomeni, da naša šesta hipoteza (mladi poznajo kulturne znamenitosti JV Evrope) ni bila potrjena.
7. Anketirani so največ informacij o teh državah dobili preko interneta, kar pomeni, da smo našo sedmo domnevo (mladi so največ informacij o teh državah dobili preko televizije) ovrgli.
8. Splošna razgledanost mladih o državah Jugovzhodne Evrope je zelo slaba, kar pomeni da smo našo osmo hipotezo (splošna razgledanost mladih o državah JV Evrope je zelo dobra) ovrgli.

Zaključne misli

V zadnjem času se je zelo povečalo zanimanje za obisk Beograda, glavnega mesta bivše Jugoslavije. Predvidevamo, da delno zaradi jugonostalgije ali kakšnih drugih motivov, kot je poceni nakupovanje. Takšno prednost bi lahko izkoristili tudi Makedonija in Bosna in Hercegovina.

Prepričani smo, da bo Zahodna Evropa kot receptivni turistični prostor postajala turistom manj zanimiva. Odpirali se bodo drugi turistični trgi. Tako kažejo tudi predvidevanja WTO. Tu vidimo prednost jugovzhodne Evrope kot neodkrite turistične destinacije. Sedanji turisti so tudi bolj izobraženi in odprti za raziskovanje novih turističnih doživetij. Če bi se omenjene destinacije Jugovzhodne Evrope želele turistično razvijati, bi morale zagotoviti veliko boljše pogoje za turistični razvoj. Tu predvsem mislimo na razvoj prometne in turistične infrastrukture ter promocijske dejavnosti. Kako bodo omenjene destinacije izkoristile svoje potencialne, nam bo pokazal čas. Zanimivo bo prebrati našo raziskovalno nalogo po dvajsetih ali tridesetih letih ter primerjati naše ugotovitve z realnostjo.

Po pregledu in obdelavi ankete smo prišli do spoznanja, da se jugovzhodna Evropa po tihem že odkriva in osvaja srca potovanja željnih ljudi, in da bodo predvsem mladi v prihajajočih letih vedno bolj obiskovali ta del Evrope, saj se je njihov turistični trg šele sedaj dodobra odprl. Razlogi, zakaj se do sedaj niso odločevali za potovanja v te kraje, so predvsem politični. Vsem po Evropi in drugod je dobro poznana nedavna vojna na Balkanu, ki se sedaj "buri duhove" in straši nevedne ljudi. Mlade zanima obisk teh krajev, a so jim nepoznani. O njih bi radi izvedeli kaj več. Ugotovili smo tudi, da se države slabo promovirajo na trgu. Ljudje se na splošno raje odločajo za pokrajine, ki so jim bolj poznane, o njih si ustvarijo svojo sliko na podlagi vidnega in slišnega, medtem ko o teh državah praktično ne vedo ničesar, zato jih je strah in jih skrbi, kaj jih čaka "tam". Najbolj priljubljena med vsemi državami jugovzhodne Evrope je Bolgarija. Čeprav ni nikakršnih trdnih razlogov, zakaj je temu tako, domnevamo, da je tako zaradi priljubljenega Črnega morja in nasploh poceni počitnikovanja v tej državi. Med našim raziskovanjem, se je v nas prebudilo zanimanje za Bolgarijo, ki jo bomo po vsej verjetnosti tudi izbrali kot cilj za naš maturantski izlet.

Viri in literatura:

Internetni viri:

- http://www.s-3gim.mb.edus.si/timko1/2e2002/Bosna_in_Hercegovina/prva_stran.htm
- <http://www.lonelyplanet.com/destinations/index.htm>
- <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/bk.html>
- <http://www.macedonia.org/>
- <http://www.b-info.com/places/Macedonia/republic/>
- <http://sl.wikipedia.org>
- <http://bulgaria.europe-countries.com/>
- <http://romania.europe-countries.com/>
- http://www.evropska-unija.si/pages/evropska_unija/kandidatke/bolgarija.html
- http://www.evropska-unija.si/pages/evropska_unija/kandidatke/romunija.html
- http://sl.wikipedia.org/wiki/Srbija_in_%C4%8Crna_gora
- <http://sl.wikipedia.org/wiki/Srbija>
- http://sl.wikipedia.org/wiki/%C4%8Crna_gora
- <http://sl.wikipedia.org/wiki/Albanija>
- <http://www2.arnes.si/~msgrom2/potovanja/srbija.htm>

Literatura:

- Enciklopedija svetovne geografije, Nada in Matjaž Voglar; IMPRINTA, Ljubljana 1998
- Eastern Europe a Lonely Planet shoestring guide, David Stanley, Singapore 1995
- Dežele in ljudje JZ in J Evropa, Ljubljana, MK, 1997
- OXFORDOVA enciklopedija zgodovine: Od 19. stoletja do danes / [prevedli Nina Grahek-Križnar in Staša Grahek], DZS, Ljubljana, 1993

SEZNAM SLIK:

Slika 1: Burgas ob Črnem morju

<http://bulgaria.europe-countries.com>

Slika 2: Sofija s Katedralo Alexandra Nevskega

<http://bulgaria.europe-countries.com>

Slika 3: Drakulov grad v Branu

http://turing.cs.pub.ro/ip_socrates/images/bran.jpg

Slika 4: Bukarešta (v ozadju parlament)

<http://romania.europe-countries.com>

Slika 5: Trdnjava Kale

<http://www.iaeste.org.mk/sid/skopje.htm>

Slika 6: Pogled na Skopje

http://www.nurkkaus.net/skopje/03_0204.jpg

Slika 7: Sarajevo

<http://www.spiritsofventure.com/journal/Balcans/sarajevo.jpg>

Slika 8: Mostar

<http://bosnia.europe-countries.com/>

Slika 9: Skenderbergov trg v Tirani

http://www.adanet.com.al/marikaj/images/tirana_piazza_sk_oggi.jpg

Slika 10: Mošeja Ethem Bey

<http://jim.rees.org/trips/Albania/tirana-mosq.jpg>

Slika 11: Skenderbegov spomenik

<http://www.apmaths.uwo.ca/~bfraser/home/photography/Skenderbeg.html>

Slika 12: Pogled na Beograd

<http://www.indexradio.com/srpski/radio/foto/pogled.jpg>

Slika 13: Titov grob

<http://jausovec.net/slike/displayimage.php?album=random&cat=0&pos=-30>

Slika 14: Kalemegdan

http://www.inkblotsmag.com/images/featuresimages/otrimages/belgrade/belgrade_11.jpg

Slika 15: Kalemegdan

http://www.psv.nl/upload/62267_296_1092228841097-Belgrado1108-3853.jpg

Priloga- Anketa

Lep pozdrav!

Smo dijaki Srednje šole za gostinstvo in turizem Celje in delamo raziskovalno nalogo z naslovom Jugovzhodna Evropa-neodkrita turistična destinacija. Zanima nas predvsem vaše stališče do teh držav in njihovih glavnih mest. Na listu, ki ga imate pred seboj, je nekaj vprašanj o vas in vašem vedenju o teh državah. Anketa je anonimna, zato prosimo, da odgovarjate iskreno. Sestavljena je iz 16 vprašanj.

Za odgovore se vam lepo zahvaljujemo.

SPOL: m ž

STAROST: _____ let

1. V katero od naštetih držav bi najraje potovali?

- A) Bolgarijo
- B) Romunijo
- C) Albanijo
- D) Bosno in Hercegovino
- E) Makedonijo
- F) Srbijo in Črno goro

2. V kateri državi je Drakulov grad?

3. Katero je glavno mesto Makedonije?

4. Iz katerih virov ste oz. mislite, da bi največ izvedeli o omenjenih destinacijah?

- A) TV
- B) časopis
- C) internet
- D) knjige
- E) ostalo _____

5. Kje so bile olimpijske igre leta 1984?

6. Kam bi raje potovali? V jugovzhodno ali v zahodno Evropo? Pojasnite.

7. Katero je glavno mesto Bosne in Hercegovine?

8. Katera je denarna enota Bolgarije?

9. Kaj so to karavanseraji?

- A) utrjeni samostani
- B) bogoslovne visoke šole
- C) objekti za prenočevanje popotnikov
- D) prvič slišim

10. Kje je Skenderbegov trg?

- A) Skopje
- B) Tirana
- C) Bukarešta
- D) Sofija

11. Katera vera prevladuje med prebivalci Makedonije, Srbije in Črne gore ter Romunije?

12. Katera je denarna enota Albanije?

- A) € (evro)
- B) lek
- C) lev

13. Katero pisavo uporabljajo v Makedoniji?

14. Katere od naštetih držav so ob Črnem morju?

- A) Bolgarija in Romunija
- B) Albanija ter Bosna in Hercegovina
- C) Makedonija ter Srbija in Črna gora

15. Ali mislite, da so te države varne za potovanje?

- A) Da, ker _____
- B) Ne, ker _____

16. Če bi oz. če ste že potovali v te države, s katerim prevoznim sredstvom bi oz. ste potovali?

- A) z letalom
- B) z vlakom
- C) na avtoštop
- D) z avtomobilom
- E) drugo: _____